

جستاری پیرامون ارزشهای معماری مسجد امام اصفهان

پروانه پاشایی^۱کارشناسی ارشد معماری داخلی، دانشگاه تهران، Parvanehpashaei@gmail.com

چکیده

مسجد امام اصفهان یکی از مساجد مهم و برجسته جهان اسلام است که در دوره صفویه احداث شده است. این مسجد در جبهه جنوبی میدان نقش جهان اصفهان قرار دارد و گنجینه ای از معماری و هنرهای وابسته به معماری است و به همین مناسبت از اهمیت زیادی برخوردار است. معماری منحصر به فرد، کاشی های بی نظیر، گنبد، مناره ها، سردر شکوهمند، سنگاب نفیس و ... از ویژگی های این بنای تاریخی است که آن را به میراث فرهنگی ارزشمندی بدل کرده است. با توجه به اهمیت این بنای تاریخی و نقش میراث فرهنگی در اعتلای یک تمدن، نگارنده در این تحقیق سعی دارد این مسجد را معرفی و ارزشهای معماری و ویژگی های هنری برجسته آن را توصیف کند. به همین مناسبت جهت دستیابی به این اهداف از روش تحقیق توصیفی تحلیلی و تاریخی استفاده شده و اطلاعات مورد نیاز به شیوه کتابخانه ای گردآوری شده است.

واژه های کلیدی

مسجد امام، صفویه، معماری، تزئینات، کاشی کاری

مقدمه

مسجد امام اصفهان یکی از مساجد مهم ایران است که در زمان شاه عباس صفوی احداث شده است. شاه عباس با علاقه ای که به هنر و معماری داشت و با حمایت های بی دریغ خود سبب ساز رشد و ظهور آثار ارزشمندی در حوزه معماری شد که هنوز پس از گذر قرن ها جزو مهمترین دستاوردهای هنری این سرزمین در نظر گرفته می شود. در این زمان بود که معماری ایرانی اسلامی وارد دوره شکوهمندی شد و سبک جدیدی را تجربه نمود. این مسجد به عنوان سرآمد معماری دوره صفوی و سبک اصفهانی دارای ارزشهای بی نظیری در حوزه معماری، هنر و تزئینات است. در این پژوهش سعی شده است به سوالاتی پیرامون ساخت این بنا، ارزشهای معماری و هنری مسجد پاسخ داده شود و در نهایت این مسجد به عنوان نمونه ای مهم و برجسته در حوزه معماری ایرانی اسلامی معرفی شود.

سرآغاز شکل گیری مسجد

مسجد امام اصفهان که به نام مسجد شاه و مسجد جامع عباسی نیز شناخته می شود از شاهکارهای معماری دوره صفوی است که در جبهه جنوبی میدان نقش جهان واقع گردیده و از حیث ویژگی های معماری، تزئینات نفیس، کتیبه ها، کاشی ها، گنبد، مناره ها و سایر آثار ارزشمند دیگر از برجسته ترین بناهای ایران می باشد. این بنا که نمایانگر اوج یک هزار سال مسجdsازی در ایران است، به دستور و هزینه شاه عباس اول و معماری استاد علی اکبر اصفهانی در سال ۱۰۲۰ هجری قمری آغاز شد و کارهای تزئیناتی تا بعد از مرگ شاه عباس اول یعنی تا سال ۱۰۳۸ هجری قمری ادامه یافت. [۱] ولی ساخت و تزئین سردر مسجد به علت تکمیل نمای میدان نقش جهان خیلی زودتر و در سال ۱۰۲۵ هجری قمری به پایان رسید. [۲]

میدان نقش جهان و مسجد امام

با توجه به کتیبه های موجود بخشی از کاشی کاری و نصب تعدادی از ازاره های مرمری و تغییرات جزئی دیگر، در دوره شاهان بعدی صفوی انجام شده است. بنای مسجد با مساحتی حدود ۱۲۲۶۴ متر مربع، به صورت چهار ایوانی ساخته شده و دارای صحن مرکزی با چهار ایوان در چهار جهت اصلی و رواق ها، غرفه هایی در طرفین ایوان ها، گنبدخانه و شبستان، سردر و جلوخان، دومدرسه با صحن و حجره، تزئینات زیبا و غنی کاشی معرق و کتیبه های نفیس به خط